

Міністерство освіти і науки України

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

Навчально – науковий інститут бізнесу і фінансів

Кафедра менеджменту, публічного управління та адміністрування

**МЕТОДИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
(ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ D3 «МЕНЕДЖМЕНТ»)
ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ
ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ:**

**Методичні вказівки для практичних (семінарських) занять
для здобувачів вищої освіти *третього (освітньо-наукового) рівня освіти на
базі ОС магістр, ОКР спеціаліст за спеціальністю D3 «Менеджмент»***

Кам'янець-Подільський, 2025

Рецензенти:

Корженівська Наталія Леонідівна,

доктор економічних наук, професор, в.о. директора навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів, ЗВО «ПДУ»

Зось-Кіор Микола Валерійович,

доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту ім. І.А. Маркіної Полтавського державного аграрного університету

Рекомендовано до друку науково – методичною радою ЗВО «ПДУ»

протокол № 12 від 22.12.2025 р.

Чикуркова А.Д. Методика наукового дослідження (за спеціальністю D3 «Менеджмент») та організація підготовки дисертаційної роботи: Методичні вказівки для практичних (семінарських) занять для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освіти на базі ОС магістр, ОКР спеціаліст за спеціальністю D3 "Менеджмент". Кам'янець-Подільський. Заклад вищої освіти «Подільський державний університет». 2025. 56 с. (2,33 ум. друк. арк.)

ЗМІСТ	
ВСТУП.....	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДИКА НАУКОВОГО	
ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
Тема 1. ПОНЯТТЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАУКОВИХ	
ДОСЛІДЖЕНЬ	6
Тема 2. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО	
ДОСЛІДЖЕННЯ.....	8
ТЕМА 3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО	
ДОСЛІДЖЕННЯ.....	14
ТЕМА 4. РІВНІ ТА МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	17
ТЕМА 5. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	
ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ	23
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ І	
ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	29
Тема 1. ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ НАД ДИСЕРТАЦІЄЮ ЗІ	
СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»	29
ТЕМА 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАПИСАННЯ	
ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ».....	33
ТЕМА 3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ	38
ТЕМА 4. ОПУБЛІКУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО	
ДОСЛІДЖЕННЯ.....	41
ТЕМА 5. ПОПЕРЕДНІЙ РОЗГЛЯД ДИСЕРТАЦІЇ ТА ПОРЯДОК ЇЇ	
ЗАХИСТУ	45
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	48
ГЛОСАРІЙ.....	53

ВСТУП

Динамізм сучасного економічного середовища, цифрова трансформація бізнес-процесів та перехід до моделей сталого розвитку (ESG) ставлять нові вимоги до якості наукових досліджень у сфері управління. Підготовка дисертаційної роботи зі спеціальності ДЗ «Менеджмент» сьогодні — це не лише індивідуальна творча праця аспіранта, а складний, високотехнологічний проєкт, що вимагає володіння специфічним інструментарієм, методологічною культурою та цифровими навичками роботи з інформацією.

Метою вивчення дисципліни «Методика наукового дослідження (за спеціальністю ДЗ Менеджмент) та організація підготовки дисертаційної роботи» є формування в аспірантів цілісного уявлення про науково-дослідний процес та логіку його побудови, забезпечення здатності виконувати оригінальні дослідження на засадах академічної доброчесності, продукувати нові ідеї у менеджменті, які ґрунтуються на належній доказовій базі, формулювати і перевіряти гіпотези, а також оприлюднювати наукові дослідження у провідних наукових виданнях з менеджменту та суміжних галузей, конференціях, конгресах, симпозіумах та кваліфіковано презентувати результати дисертаційної роботи в процесі її захисту. Дана дисципліна дає можливість навчити аспірантів-менеджерів науковому мисленню, методології дослідження та практичним навичкам написання дисертаційної роботи, забезпечуючи їхню здатність до самостійних наукових досліджень і створення нових знань у галузі менеджменту.

Завдання включають формування розуміння наукового процесу, оволодіння методами наукових досліджень, розвиток навичок планування, проведення та презентації дослідження, а також підготовку до захисту дисертації.

Передумовами для вивчення дисципліни є наявність знань із загальноосвітніх та фахових дисциплін, володіння базовими навичками

наукового мислення, а також розуміння основних етапів науково-дослідної роботи, зокрема, як проведення теоретичних і експериментальних досліджень. Важливо мати базове уявлення про методи наукового дослідження (аналіз, синтез, індукція, дедукція, експеримент тощо) та загальні принципи організації наукової роботи.

Дані методичні рекомендації структуровані за п'ятьма логічними етапами «життєвого циклу» дисертаційного дослідження:

1. **Технологія роботи:** від вибору теми до побудови концептуальної схеми дослідження.
2. **Методологічне обґрунтування:** обрання парадигми (системної, ситуаційної, процесної тощо) та формування валідного методичного апарату.
3. **Технічні стандарти:** оформлення результатів згідно з чинними національними стандартами (ДСТУ) та міжнародними стилями (APA, Harvard), що є критичним для забезпечення високої наукової культури.
4. **Комунікаційна стратегія:** інтеграція здобувача у світовий науковий простір через публікації у виданнях, що індексуються у БД Scopus та Web of Science, та апробація ідей на міжнародних форумах.
5. **Експертиза та захист:** підготовка до публічного представлення результатів у разових спеціалізованих вчених радах в умовах повної цифровізації та дотримання принципів академічної доброчесності.

Методичні вказівки спрямовані на те, щоб допомогти аспіранту перетворити власну управлінську ідею на цілісне наукове дослідження, яке має як теоретичну цінність, так і практичну значущість для реального сектору економіки. Наголос зроблено на **практичних завданнях**, що дозволяють крок за кроком формувати структурні елементи майбутньої дисертації вже під час навчання. Особливу увагу приділено питанням академічної доброчесності та використання цифрових сервісів (менеджерів посилань, систем антиплагіату, баз даних бізнес-аналітики), що є невід'ємною частиною професійного профілю сучасного вченого-менеджера.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДИКА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ТЕМА 1. ПОНЯТТЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична частина

1. Наукова діяльність як специфічний вид інтелектуальної праці

Наукова діяльність у сфері менеджменту — це інтелектуальна наукова праця, спрямована на одержання та використання нових знань про закономірності управління організаціями, соціально-економічними системами та процесами.

Відмінність наукової діяльності від **практичного менеджменту** полягає у меті:

- Практика: прийняття рішення для отримання прибутку тут і зараз.
- Наука: виявлення стійких зв'язків (законів), які дозволять приймати ефективні рішення в аналогічних ситуаціях у майбутньому.

2. Структура наукового дослідження в менеджменті

Для аспіранта критично важливо правильно ідентифікувати компоненти дослідження згідно з вимогами МОН України (2026 р.):

- Об'єкт дослідження — це сфера (процес), що породжує проблемну ситуацію. В менеджменті це завжди певний вид управлінської діяльності або функціонування системи (наприклад: *«процес формування стратегічного потенціалу промислових підприємств»*).

- Предмет дослідження — це конкретні властивості, методи, важелі, інструменти всередині об'єкта. Це те, що аспірант безпосередньо змінює чи вдосконалює (наприклад: *«методичні підходи до оцінки цифрової готовності менеджерів»*).

- Суб'єкт — дослідник (аспірант) та наукова спільнота.

3. Класифікація досліджень у менеджменті

Наукові пошуки PhD-рівня зазвичай мають змішаний характер, але поділяються на:

1. Фундаментальні: розробка нових парадигм (наприклад, теорія інклюзивного менеджменту, нейроменеджмент). Вони розширюють знання про природу управління.

2. Прикладні: розробка конкретних методик, алгоритмів чи моделей для вирішення практичних завдань (наприклад, модель управління лояльністю клієнтів у банківській сфері).

4. Науковий метод та методологія

Менеджмент як наука використовує міждисциплінарний підхід:

- Загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція, дедукція, абстрагування.

- Спеціальні методи: системний підхід (організація як система), ситуаційний підхід (вибір методу залежно від контексту), економіко-статистичні методи (кореляційно-регресійний аналіз для перевірки гіпотез).

5. Поняття наукової проблеми в менеджменті

Наукова проблема — це «знання про незнання». Вона виникає, коли існуючі управлінські теорії не можуть пояснити нові явища (наприклад, як ефективно керувати персоналом у повністю віртуальних організаціях або в умовах постійного воєнного стану).

Ознаки науковості дослідження аспіранта:

1. Об'єктивність (незалежність від особистих симпатій).
2. Доказовість (аргументація за допомогою фактів та розрахунків).
3. Новизна (те, чого не було в роботах попередників).
4. Практична значущість (можливість впровадження результатів у реальний сектор економіки).

Питання до обговорення:

1. Логічне пізнання та його основні форми.
2. Інтуїція та її роль у раціональному пізнанні.

Практичне завдання №1.

Методологічна ідентифікація та обґрунтування наукового дослідження в менеджменті.

Мета завдання:

Трансформувати загальну ідею дослідження у науково обґрунтовану структуру, розмежувавши теоретичний пошук та прикладну значущість у сфері управління.

Завдання 1. Матриця «Фундаментальне vs Прикладне» в менеджменті

Аспірант має обрати напрям свого дослідження (наприклад, *стратегічне управління, HR-менеджмент, антикризове управління*) та заповнити таблицю, щоб чітко бачити межу між рівнями наукового пошуку:

Компонент	Фундаментальний аспект (Теорія)	Прикладний аспект (Практика)
Очікуваний результат	Розробка нової концепції, моделі або доповнення теорії менеджменту.	Методичні рекомендації, алгоритм, інструментарій для конкретних підприємств.
Ваша назва теми	Приклад: Концептуалізація адаптивного управління в умовах цифровізації.	Приклад: Удосконалення системи управління ІТ-компанією «Х» на основі Agile-методів.
Ваш варіант:	(Сформулюйте теоретичну назву)	(Сформулюйте прикладну назву)

Завдання 2. Декомпозиція методологічного апарату (Ваша дисертація)

Сформулюйте ключові характеристики вашого майбутнього дослідження.

Об'єкт дослідження: Процес управління чи явище в організації (наприклад: *процес стратегічного планування на аграрних підприємствах*).

1. **Предмет дослідження:** Конкретні механізми, методи, важелі чи інструменти (наприклад: *теоретико-методичні засади формування стратегій диверсифікації*).

2. **Суб'єкт дослідження:** (Ви як дослідник + стейкхолдери, чії інтереси враховуються).

3. **Наукова новизна (попередньо):** Що саме ви пропонуєте «вперше»? (Удосконалено... Дістало подальший розвиток... Вперше розроблено...).

Завдання 3. Критичний аналіз наукової проблеми

Менеджмент — це наука про вирішення суперечностей. Оберіть одну із «класичних» суперечностей сучасної управлінської науки та запропонуйте ваш шлях її дослідження:

- *Суперечність:* Потреба в жорсткому контролі (для ефективності) **vs** Необхідність творчої свободи працівників (для інновацій).

- *Суперечність:* Глобалізація бізнес-процесів **vs** Необхідність локальної адаптації (глок-менеджмент).

Завдання: Сформулюйте **проблемне питання** вашого дослідження, яке починається зі слів: *"Яким чином...?"* або *"Як забезпечити... за умови...?"*.

Завдання 4. Робота з першоджерелами (Бібліографічний пошук)

Використовуючи наукометричні бази (Scopus, Web of Science, Google Scholar), знайдіть **три фундаментальні праці** (класиків менеджменту) та **три сучасні статті** (останні 3 роки) за вашою тематикою.

- Сформулюйте, як змінилося поняття «менеджмент» у цих працях (від адміністративного підходу до сучасних екосистемних моделей).

Контрольні питання для самоперевірки:

1. Чим «наукове дослідження» в менеджменті відрізняється від «консалтингового проєкту»?

2. Чи може бути предметом дослідження в менеджменті конкретне підприємство? (*Підказка: Ні, підприємство — це база дослідження, а не предмет*).

3. Яку роль відіграє економіко-математичне моделювання у підтвердженні наукових гіпотез менеджера?

Порада аспіранту: Для оформлення списку літератури використовуйте стандарти ДСТУ 8302:2015 або стиль АРА, що є міжнародним стандартом для соціальних наук. Перевірити індексацію журналів можна на Scimago Journal & Country Rank.

Запитання для контролю знань

- 1. Обґрунтуйте суть та особливості наукового дослідження.*
- 2. Назвіть переваги логічних методів пізнання.*
- 3. В чому полягає особливість організації наукового дослідження?*
- 4. Які головні етапи наукового дослідження?*
- 5. Роз'ясніть основні поняття наукового методу та методології?*
- 6. Які функції виконує методологія?*

Тема 2. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична частина

Наукове дослідження в менеджменті — це цілеспрямований процес вирішення управлінської проблеми шляхом застосування наукових методів. Його структура базується на логічній послідовності від абстрактного (ідея) до конкретного (рекомендації).

1. Етапність наукового пошуку

Процес дослідження традиційно поділяється на три ключові фази:

- **Підготовча (Концептуальна):**

- Виявлення **проблемної ситуації** в управлінні (наприклад, розрив між стратегічними цілями та операційними результатами).
- Формулювання **теми**: вона має бути актуальною, містити ознаки новизни та відповідати паспорту спеціальності 073 «Менеджмент».
- Визначення **об'єкта** (сфера діяльності) та **предмета** (конкретний механізм чи інструментарій).

- **Дослідницька (Основна):**

- **Теоретичний аналіз:** критичний огляд наявних шкіл менеджменту, систематизація підходів.
- **Емпіричний етап:** збір та обробка первинних даних (фінансова звітність, результати опитувань, КРІ підприємств).
- **Формування гіпотези:** припущення про те, як зміна певних управлінських параметрів вплине на результативність системи.

- **Заклучна (Апробаційна):**

- Оцінка наукової новизни (що зроблено вперше?).
- Перевірка результатів на практичну значущість (впровадження в діяльність реальних організацій).

2. Логічний зв'язок елементів (Логічна схема)

Структура дослідження має бути внутрішньо несуперечливою:

1. **Назва** авідображає предмет.
2. **Мета** відповідає назві.
3. **Завдання** декомпонують мету (зазвичай 1-2 завдання на кожен розділ дисертації).
4. **Висновки** є прямими відповідями на поставлені завдання.

3. Специфіка досліджень у менеджменті (2026 рік)

Сучасне наукове дослідження в галузі менеджменту повинно враховувати:

- **Методологічний плюралізм:** поєднання кількісних (економетрика) та якісних (кейс-стаді, глибинні інтерв'ю) методів.
- **Контекстуальність:** врахування чинників невизначеності (BANI-світ), цифровізації (AI в управлінні) та принципів сталого розвитку (ESG).
- **Інструментарій:** використання сучасних пакетів обробки даних (R, Python, SPSS) для підтвердження достовірності результатів.

4. Поняття «Наукової новизни»

Це центральний елемент структури, який може виражатися у:

- **Вперше розроблено:** концептуально новий підхід.

- **Удосконалено:** існуючу модель чи метод, що адаптовані до нових умов.
- **Дістало подальший розвиток:** розширення теоретичних положень.

Практичне завдання 1

Тема: Проектування логічної структури та декомпозиція процесу власного наукового дослідження.

Мета: Навчитися чітко формулювати науковий апарат та вибудовувати послідовність етапів дослідження у сфері менеджменту.

Частина 1. Формулювання наукового апарату (Concept Paper)

На основі обраної теми дисертації заповніть наступні пункти:

1. **Об'єкт дослідження:** Процес або явище в менеджменті, що створює проблемну ситуацію (наприклад, система стратегічного управління підприємством).
2. **Предмет дослідження:** Конкретні аспекти, властивості чи зв'язки об'єкта, що вивчаються (наприклад, методичні підходи до оцінки ефективності управління персоналом в умовах цифровізації).
3. **Наукова гіпотеза:** Припущення, яке ви плануєте довести (якщо застосувати модель X, то це дозволить підвищити ефективність Y на Z%).
4. **Мета дослідження:** Кінцевий результат (розробка, удосконалення, обґрунтування теоретичних положень).

Частина 2. Декомпозиція завдань за етапами

Сформулюйте 4-5 завдань дослідження, які відповідатимуть логіці дисертаційної роботи (відповідно до структури процесу):

- *Завдання 1 (Теоретичне):* Дослідити генезис та уточнити понятійний апарат...
- *Завдання 2 (Аналітичне):* Здійснити аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку...
- *Завдання 3 (Методичне):* Розробити (або вдосконалити) методику/модель/алгоритм...

- *Завдання 4 (Прикладне):* Обґрунтувати рекомендації щодо впровадження...

Частина 3. Вибір методів дослідження

Складіть таблицю відповідності етапів дослідження та методів, які будуть використані:

Етап дослідження	Метод (загальнонауковий / спеціальний)	Очікуваний результат
Аналіз теорії	Системний підхід, порівняльний аналіз	Авторське визначення терміна
Аналіз ринку/підприємства	Статистичні методи, SWOT-аналіз	Виявлені фактори впливу
Розробка моделі	Економіко-математичне моделювання	Математична модель управління

Контрольні питання для самоперевірки (на захист завдання):

1. У чому полягає відмінність між об'єктом та предметом саме у вашому дослідженні?
2. Які стадії процесу наукового дослідження є найбільш критичними для менеджменту (теоретичні чи емпіричні)?
3. Як сформульовані завдання корелюють із назвами розділів майбутньої роботи?

Форма звітності: Текстовий файл (1-2 сторінки) або презентація логічної схеми дослідження.

Запитання для контролю знань

1. Які рівні наукового дослідження вам відомі? Чим вони характеризуються?
2. В чому полягає суть наукових фактів та фактів дійсності. В чому їх

основні відмінності?

3. Скільки стадій емпіричного рівня дослідження вам відомо? В чому їх суть?

4. Які пізнавальні завдання вирішуються на емпіричному рівні дослідження?

5. З чим пов'язаний теоретичний рівень дослідження? Назвіть його особливості.

6. Назвіть процес побудови теоретичних знань.

7. У яких відомих вам формах виражаються результати теоретичного дослідження.

8. Яким чином пов'язані між собою емпіричні та теоретичні дослідження? Які із них є більш головними?

ТЕМА 3. ОСНОВНІ ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОЦЕСУ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична частина

Технологія наукового дослідження – це спосіб досягнення мети дослідження за допомогою певних засобів згідно з встановленою логікою дослідження. Технологія реалізації наукового дослідження є програмою поетапного використання дослідником певної системи методів, прийомів, правил і методологічних вимог, що визначають його дії та мислення від початкового етапу дослідження до кінцевого результату.

В найзагальнішому вигляді ланцюг побудови наукового дослідження може бути представлений у вигляді п'яти етапів.

1. Формулювання проблеми дослідження. Написання вступу. На цьому етапі дослідник визначається з науковою проблемою, над якою планує працювати, обирає тему, формулює назву роботи, визначає об'єкт і предмет, мету і завдання дослідження.

2. Робота над гіпотезою дослідження. Написання теоретичної та

методологічної частини роботи. На даному етапі дослідник розробляє гіпотезу, яка має стати основою роботи, складає план роботи, досліджує стан розробки (історіографію) проблеми, підбирає необхідні для дослідження джерела інформації, обирає методи, прийоми, способи і засоби здійснення дослідження, аргументує необхідність та специфіку їхнього використання.

3. Проведення дослідження та обробка його результатів. Написання практичної частини роботи. На даному етапі дослідник, користуючись обраними методами і прийомами, здійснює дослідження, отримані дані фіксує і узагальнює.

4. Формулювання наукової теорії. Написання висновків. На цьому етапі науковець зіставляє отримані в ході дослідження дані і висновки з основними положеннями гіпотези, формулює висновки.

5. Оформлення наукового дослідження. Робота завершується і оформлюється згідно зі стандартами.

Питання до обговорення

1. Виявлення, формування і постановка наукової проблеми як однієї з форм наукового знання.

2. Практичні та теоретичні причини, що зумовлюють постановку проблеми.

3. Логіка виявлення фактів дійсності, їх пояснення та узагальнення.

Практичне завдання

Тема: Календарне планування та обґрунтування форм представлення результатів наукового дослідження.

Мета: Навчитися розподіляти етапи дослідження у часі, обирати адекватні форми апробації та публікації результатів згідно з вимогами 2026 року.

Завдання 1. Розробка Гант-графіка наукового дослідження

Аспірант має скласти деталізований план-графік підготовки дисертації (на 3-4 роки навчання), розбивши процес на основні етапи:

1. Організаційно-підготовчий: (обґрунтування теми, патентно-інформаційний пошук).

2. Теоретико-методологічний: (розробка концепції, огляд літератури).

3. Експериментально-аналітичний: (збір даних на підприємствах, моделювання, апробація методик).

4. Заключний: (оформлення дисертації, отримання довідок про впровадження, попередній захист).

Результат: Таблиця або діаграма Ганта з визначеними дедлайнами.

Завдання 2. Проектування «Апробаційного портфеля»

Визначте оптимальні форми оприлюднення результатів для кожного етапу вашого дослідження:

- Для теоретичного етапу: Вибір профільного наукового фахового видання України (категорія «Б»).

- Для аналітичного етапу: Підбір міжнародної конференції (з індексацією в Scopus/WoS) для апробації проміжних висновків.

- Для методичного етапу: Вибір високореєтингового журналу (Scopus/WoS Q1-Q3) для публікації основних результатів.

Результат: Список із 3-4 конкретних назв видань/конференцій, що відповідають профілю «Менеджмент».

Завдання 3. Формулювання тез для наукової дискусії (Elevator Pitch)

Підготуйте коротке (до 200 слів) резюме проміжного етапу вашого дослідження у формі Abstract (анотації) до наукової статті. Структура має бути жорсткою:

1. *Background* (актуальність).

2. *Methods* (який інструментарій менеджменту використано).

3. *Results* (що саме виявлено/розроблено).

4. *Conclusion* (практична цінність для бізнесу).

Теоретичний мінімум (допомога для виконання)

У 2026 році процес наукового дослідження в менеджменті набуває наступних форм:

1. Пошуковий етап: Акцент на використанні бібліометричних баз (Lens.org, OpenAlex) для визначення «білих плям» у теорії управління.

2. Форми публікації: Перехід від класичних статей до Open Science — публікації не лише тексту, а й наборів даних (Datasets), на яких базуються розрахунки менеджера.

3. Апробація: Участь у міжнародних вебінарах та воркшопах стає рівноцінною формою традиційним конференціям.

Контрольні запитання для перевірки:

1. Чим відрізняється етап «апробації результатів» від етапу «впровадження результатів» у менеджменті?

2. Які форми представлення наукового результату є обов'язковими для допуску до захисту у 2026 році (кількість статей, конференцій)?

3. Яку роль відіграє «проміжний звіт» на кафедрі у структурі наукового процесу?

Форма звітності: Робочий зошит аспіранта або індивідуальний план роботи з заповненими графіками та списком цільових видань.

Запитання для контролю знань

1. *Що таке технологія наукового дослідження?*

2. *Які існують підходи до визначення основних етапів проведення наукового дослідження?*

3. *Що таке науковий напрям? З яких елементів він складається?*

4. *Що таке наукова проблема? Які виділяють етапи формулювання проблеми?*

ТЕМА 4. РІВНІ ТА МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична частина

Наукова проблема – це питання, відповіді на яке немає в накопиченому суспільством науковому знанні. Проблема визначає напрям наукового

дослідження, вказує на невідоме в науці і спонукає до його вивчення, забезпечує мобілізацію наукових досягнень і сприяє отриманню нових знань. Вона є результатом фіксації дослідником реально існуючого або прогнозованого протиріччя. Важливо, щоб від рішення такого протиріччя залежав прогрес наукового пізнання і практики (тобто проблема була актуальною).

Крім того, досліджувати варто проблеми: в яких людина є найбільш компетентною; які безпосередньо пов'язані з її практичною діяльністю; в рамках яких існує можливість виявлення необхідного масиву наукових фактів. Виділяють чотири етапи формулювання проблеми дослідження: постановка проблеми, оцінка проблеми, обґрунтування проблеми, структуризація проблеми.

Постановка проблеми складається з кількох етапів, що доповнюють один одного:

1) пошук питань, які дозволяють зафіксувати в найадекватнішій формі невідоме в науці та вказують на способи перетворення його у відоме;

2) виявлення протиріч та вичленення на їхній основі центрального, проблемного питання;

3) побудова образу кінцевого результату наукової роботи на основі прогнозу розвитку дослідження з урахуванням всіх обставин, які впливатимуть на його хід і результати.

Оцінка проблеми – визначення усіх необхідних для вирішення наукової проблеми умов, до яких можна віднести: встановлення джерел інформації; визначення методів дослідження; прогнозування можливих джерел фінансування дослідження; встановлення складу науковців та організаційних форм, необхідних для вирішення проблеми; визначення видів наукового обговорення програми і результатів дослідження; складання переліку необхідного устаткування, площі і т.п.

Обґрунтування проблеми є процесом, що включає: визначення змістовних, аксіологічних і генетичних зв'язків проблеми з іншими, які

були вирішені раніше або вирішуються одночасно з даною проблемою, а також з'ясування зв'язків з питаннями, рішення яких стане можливим в результаті вирішення цієї проблеми; порівняння проблеми з іншими не вирішеними питаннями, з урахуванням їхньої важливості для потреб практики і розвитку науки, пошук аргументів на користь необхідності рішення даної проблеми, наукової або практичної цінності очікуваних результатів. Чим складнішою є проблема, тим більшу кількість чинників необхідно враховувати при її обґрунтуванні. Обґрунтування проблеми дозволяє скласти уявлення про теоретичну і практичну значущість проблеми, її сутність та цінність результатів.

Структуризація проблеми відбувається у кілька етапів:

1) декомпозиція – розщеплення проблеми, пошук і формулювання підпитань, без яких не можливо здійснити дослідження і отримати очікуваний результат;

2) локалізація – обмеження об'єкта вивчення колом питань, посильних для дослідника або колективу вчених, та розробка яких є можливою з урахуванням матеріально-технічної бази дослідження;

3) складання графіку рішення підпитань – впорядкування усього кола підпитань проблеми відповідно до логіки дослідження;

4) чітке визначення усіх понять, що мають відношення до проблеми, викладення сутності підпитань якомога простішою мовою.

Тема – найкоротше вираження змісту усього дослідження у вигляді заголовка, який має бути лаконічним, проблемним, виражати головну думку і бути благозвучним. До теми висувають такі вимоги: має бути актуальною (вимагає вирішення в даний момент і є корисною для задоволення наукових або практичних (технічних соціальних, економічних) потреб суспільства); має виключати дублювання (в такому визначенні ще не розроблялась); має містити наукову новизну (вносити певний вклад у науку; має бути науковою, а не технічною, тобто принципово новою); має бути економічно ефективною або науково

значущою (становити престиж вітчизняної науки, бути фундаментом для прикладних наук, орієнтуватись на вдосконалення суспільних і виробничих відносин); повинна відповідати профілю наукового колективу та мати практичне застосування.

До теми можуть вноситись корективи під час всієї роботи науковця. Сформулювавши проблему та обравши тему, науковець повинен визначити об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт дослідження традиційно визначають як те, що протистоїть суб'єкту пізнання, тобто це частина реальної дійсності, на яку спрямована пізнавальна діяльність науковця. Предмет конкретніший за об'єкт і включає тільки ті його аспекти і властивості, які дослідник вважає найсуттєвішими.

Згідно з «Філософським енциклопедичним словником» метод — це «систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату, розв'язання проблем чи одержання нової інформації на основі певних регулятивних принципів пізнання та дії, усвідомлення специфіки досліджуваної предметної галузі і законів функціонування її об'єктів».

Багатопроцедурними способами дослідження, які уже підпадають під визначення методів дослідження, і які науковці називають методами дослідження 1-го рівня, відносяться:

- індукція — метод виведення загальних тверджень шляхом логічного умовиводу за певними правилами, що застосовуються до відомих одиничних фактів;
- дедукція — метод виокремлення часткового із загального шляхом логічного умовиводу за певними правилами, що застосовуються до загальних характеристик об'єкта дослідження;
- синтез — метод об'єднання за певними правилами окремих елементів пізнання в єдине ціле з заданими властивостями;
- аналіз — метод пізнання об'єкта шляхом розчленування його на складові частини та дослідження цих складових).

Що ж до методів дослідження більш високого 2-го рівня, складовими

яких можуть бути і окремі чи усі методи дослідження попереднього 1-го рівня, то до них у першу чергу відносять:

- гіпотетичний метод – метод дослідження, застосування якого починається з формулювання певного судження про причину, що викликала відомий нам наслідок, який іменують гіпотезою, і подальших умовиводів, за допомогою яких висунуту гіпотезу або підтверджують, або спростовують;

- аксіоматичний метод – метод дослідження, застосування якого починається з висунення певних вихідних припущень, істинність яких приймаються без доведення і які називають аксіомами (в природознавчих та технікознавчих науках) або постулатами (в суспільствознавчих науках), і подальших умовиводів, за допомогою яких отримуються нові наукові результати;

- історичний метод – метод дослідження об'єктів, процеси і явища в яких розвиваються в хронологічному порядку;

- метод моделювання – метод дослідження об'єктів, який починається з побудови моделей (натурних, фізичних, математичних чи кібернетичних) процесів в об'єкті, що досліджується, адекватних чи еквівалентних процесам цього об'єкту, та заміни досліджень на об'єкті дослідженнями на моделі і завершується приведенням результатів, отриманих моделюванням, до умов функціонування об'єкта.

До наступного класу методів дослідження, ще більш високого рівня, який визначають як 3-ій, слід віднести лише два методи – метод системного аналізу, що застосовується при теоретичних дослідженнях та метод експериментальних досліджень, що застосовується при дослідженнях, пов'язаних з постановкою експериментів. Завершує структурну піраміду методів дослідження діалектичний метод, котрий відноситься до найвищого 4-го рівня і базується на трьох філософських законах – законі єдності та боротьби протилежностей, законі переходу кількості в якість та законі заперечення заперечення, які в діалектичному

методі можуть проявлятися поодиноці, парами і усі три одночасно.

Питання до обговорення

- 1.Методи перевірки результатів наукового дослідження.
- 2.Методи економічного дослідження

Практичне завдання

Заповніть таблицю, закінчуючи вислови.

Різниця між об'єктом і предметом дослідження

Об'єкт	Предмет
Існує...	Формується..
Фіксує...	Відбиває...
Є вихідним поняттям...	Визначає межі...
Може бути спільним...	Є особливим...
Структура...	Структура...

Запитання для контролю знань

1. Назвіть та охарактеризуйте методи дослідження 1-го рівня в структурній піраміді методів.
2. Які методи дослідження відносяться до 2-го рівня в структурній піраміді методів? В чому їх зміст?
3. На якому рівні в структурній піраміді методів знаходяться методи системного аналізу та експериментальних досліджень? При яких дослідженнях вони застосовуються?
4. Що собою являє діалектичний метод дослідження? На яких філософських законах він базується? Дайте їм характеристику.
5. Дайте характеристику фундаментальним теоретичним та прикладним науковим дослідженням.
6. Що таке технологія наукового дослідження?
7. Які існують підходи до визначення основних етапів проведення

наукового дослідження?

8. Що таке науковий напрям? З яких елементів він складається?

9. Що таке наукова проблема? Які виділяють етапи формулювання проблеми?

10. В чому полягає наукова і практична актуальність проблеми?

11. Що таке тема дослідження? Які вимоги висуваються до формулювання теми дослідження?

12. Що таке об'єкт і предмет дослідження? Чим вони відрізняються один від одного?

13. Від чого залежить новизна дослідження?

14. Що таке мета дослідження? Чим відрізняється мета роботи від її завдань?

ТЕМА 5. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ У ПРАКТИКУ

Теоретична частина

Апробація – критична оцінка з боку наукового співтовариства наукових досліджень здобувача. Оцінці підлягають не тільки кінцеві, але й проміжні результати роботи. Найпоширенішими способами доведення до наукової спільноти результатів дослідів є: участь вченого у різних заходах наукового співтовариства; публікації здобувача у вигляді рефератів, тез доповідей, наукових статей, монографій тощо, а також отримання патентів на винахід, корисну модель чи промисловий зразок.

Тези – коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення статті або іншої наукової праці. Тези доповіді – опубліковані на початку наукової конференції (з'їзду, симпозіуму) матеріали попереднього характеру, що містять виклад основних аспектів наукової доповіді.

Наукова стаття – наукова публікація, у якій подаються проміжні або

кінцеві результати, висвітлюються конкретні окремі питання за темою дослідження, фіксується науковий пріоритет автора, що робить її матеріал надбанням фахівців. Вона подається до редакції в завершеному вигляді відповідно до вимог, які публікуються в окремих номерах журналів або збірниках у вигляді пам'ятки автору.

Наукова монографія – це велике за обсягом наукове книжкове видання одного або декількох авторів, яке містить повне і вичерпне дослідження якоїсь проблеми чи теми в конкретній, зазвичай вузькій галузі науки. Монографія фіксує науковий пріоритет, забезпечує первинною науковою інформацією суспільство, слугує висвітленню основного змісту і результатів наукового дослідження.

Патент – комплекс виключних прав на використання винаходу, корисної моделі або промислового зразка, які держава гарантує патентовласнику, тобто винахіднику або особі, якій винахідник передав виключні майнові права.

Впровадження – передача результатів дослідження споживачеві наукової продукції в зручній для споживача формі, що забезпечує підвищення ефективності роботи споживача, оформлене відповідними документами.

Процес впровадження результатів дослідження у практику проводять у два етапи:

1. Дослідно-виробниче впровадження, яке складається з таких стадій: підготовка впровадження (планування, визначення термінів, послідовності виконання роботи, необхідного оснащення, підготовка попередньої документації); власне впровадження результатів; завершення впровадження (випробування, оформлення документів).

2. Серійне впровадження (впровадження в повсякденну практичну діяльність досягнень науки, нової техніки, технології; випробування розроблених методик, рекомендацій, інструкцій).

Критеріями оцінки результатів теоретичного дослідження є їхні

предметність, повнота, несуперечність, інтерпретація, перевіряємість, достовірність.

Критеріями оцінки результатів емпіричного дослідження є: об'єктивність (настільки, наскільки це можливо); адекватність, валідність, (оцінка саме того, що дослідник хоче оцінити); нейтральність (по відношенню до досліджуваного явища); достатня повнота (охоплення всіх істотних характеристик досліджуваного явища, процесу).

Ефективність роботи дослідника оцінюється: за публікаціями (кількість публікацій, друкованих аркушів, монографій, підручників, навчальних посібників); за економічною ефективністю (продуктивність праці дослідника); за новизною розробки (кількість авторських посвідчень, патентів); за цитуванням (кількість посилань на друковані праці дослідника). Ефективність науково-дослідної роботи групи залежить від: середньорічного вироблення НДР; кількості впроваджених тем; економічної ефективності від впровадження НДР та ДКР; загального економічного ефекту; кількості отриманих авторських посвідчень та патентів; кількості проданих ліцензій; валютного виторгу.

Питання до обговорення

1. Впровадження результатів завершених досліджень та розрахунок їх ефективності.
2. Ефективність результатів наукових досліджень та її критерії.
3. Розрахунок економічної ефективності наукових досліджень.

Практичне завдання: Оформлення результатів наукових досліджень та їх впровадження у практику

Мета: Навчитися коректно формулювати наукові висновки, оформлювати практичні рекомендації та готувати пакет документів, що підтверджують реальне впровадження результатів дисертації в діяльність суб'єктів господарювання або в освітній процес.

Частина 1. Формулювання підсумкових результатів (Висновки)

На основі результатів вашого дослідження (або гіпотетичного кейса) сформулюйте два типи висновків:

1. Теоретичний висновок: Як ви доповнили теорію менеджменту? (наприклад: *«Удосконалено поняття "цифрова стійкість підприємства", яке, на відміну від існуючих, враховує здатність системи до самовідновлення після кібератак...»*).

2. Практичний висновок: Що конкретно пропонується змінити в роботі організації? (наприклад: *«Розроблено алгоритм відбору персоналу на основі AI-діагностики м'яких навичок (soft skills), що дозволяє скоротити термін адаптації нових співробітників на 15%»*).

Частина 2. Підготовка Акта впровадження (Проектування)

Складіть проєкт **Акту про впровадження результатів дисертаційного дослідження** від імені підприємства або установи. Акт має містити:

- **Об'єкт впровадження:** (наприклад, *«Методика оцінки ризиків ланцюгів постачання»*).
- **Конкретні дії:** що саме було зроблено (видано наказ, змінено регламент, впроваджено програмний модуль).
- **Результативність:** вкажіть очікуваний або реальний ефект (економічний, соціальний або управлінський) у цифрах чи якісних показниках, актуальних для 2026 року.

Частина 3. Оформлення пропозицій для органів влади або галузевих об'єднань

Підготуйте **Довідку про практичне значення** (інформаційний лист) для профільного міністерства, асоціації бізнесу або територіальної громади.

- Опишіть, як ваші результати можуть бути використані для формування державної або регіональної політики у сфері менеджменту.
- Обґрунтуйте доцільність масштабування ваших розробок на галузевому рівні.

Частина 4. Робота з інтелектуальною власністю

Визначте, який тип захисту інтелектуальної власності підходить для ваших результатів:

1. Авторське право: Оформлення свідоцтва на твір наукового характеру (текст методики, посібник).

2. Патент на корисну модель: Якщо розроблено унікальний техніко-управлінський спосіб чи пристрій.

3. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму: Якщо ви створили софт для автоматизації менеджменту.

- *Завдання:* Знайдіть на порталі Укрпатенту (IP Office) форму заявки на реєстрацію авторського права та заповніть розділ «Назва та анотація об'єкта».

Запитання для контролю знань

1. *Що таке тези? Назвіть алгоритм формулювання тез? Які вимоги пред'являються до оформлення тез доповідей?*

2. *Що таке наукова стаття? Охарактеризуйте правила її оформлення.*

3. *Які вимоги пред'являються до плану статті? Які статті зараховуються при захисті дисертацій?*

4. *Що таке монографія? Які вимоги пред'являються до монографій, що подаються на здобуття наукового ступеня?*

5. *Що таке патент? Які види патентів ви знаєте?*

6. *Що таке дисертація? Які вимоги пред'являються до структури і оформлення дисертацій?*

7. *В чому може полягати впровадження результатів наукових досліджень?*

8. *На основі яких показників здійснюється оцінка фундаментальних досліджень? Які критерії оцінки результатів теоретичного дослідження вам відомі?*

9. *Чим визначається ефективність прикладних досліджень? Назвіть критерії оцінки результатів емпіричного дослідження.*

10. За якими критеріями оцінюється ефективність роботи дослідника та науково-дослідної групи?

11. На основі яких показників здійснюється розрахунок економічної ефективності впровадження нововведень?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИКОНАННЯ І ЗАХИСТ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 1. ТЕХНОЛОГІЯ РОБОТИ НАД ДИСЕРТАЦІЄЮ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»

Теоретична частина

«Технологія роботи над дисертацією зі спеціальності "Менеджмент"» базується на поєднанні загальнонаукової методології та специфічних вимог до управлінських досліджень.

Нижче наведено структуроване обґрунтування, яке можна використати для лекційного вступу або пояснювальної записки до курсу.

1. Дисертація як проєкт: Системний підхід

Робота над дисертацією в галузі менеджменту розглядається не просто як написання тексту, а як **управління складним науковим проєктом**. Технологія підготовки базується на принципах:

- **Цілепокладання:** Формулювання мети, яка має вирішити конкретну наукову проблему (наприклад, подолання неефективності стратегічного планування).
- **Ресурсне забезпечення:** Ефективне використання інформаційних (бази даних), часових (тайм-менеджмент) та інтелектуальних ресурсів.
- **Етапність:** Чітка послідовність — від ідеї та гіпотези до апробації та захисту.

2. Специфіка об'єкта та предмета в менеджменті

Основою теоретичного обґрунтування є розмежування рівнів дослідження. У менеджменті це особливо важливо:

- **Об'єкт** зазвичай є ширшим — це процеси управління, організаційні системи або соціально-економічні явища.
- **Предмет** — це конкретні закономірності, методи, механізми або інструменти управління, які розробляє аспірант.

- *Теоретичний акцент:* Дослідження має базуватися на сучасних парадигмах (системній, ситуаційній, процесній або інституційній).

3. Концептуальна єдність та логіка дослідження

Технологія роботи вимагає дотримання **наукового апарату**. Кожен елемент має бути логічно пов'язаний:

1. **Проблема** (що не так у практиці менеджменту?)
2. **Гіпотеза** (як ми пропонуємо це змінити?)
3. **Завдання** (кроки для перевірки гіпотези)
4. **Наукова новизна** (що нового ми вносимо в теорію менеджменту?).

4. Роль джерельної бази та критичного аналізу

Теоретичне обґрунтування передбачає, що робота не може бути відірваною від світового контексту. Сучасний менеджмент динамічний, тому технологія включає:

- **Бібліометричний аналіз:** Вивчення публікацій у виданнях, що індексуються у Scopus/Web of Science, для виявлення "білих плям" (research gaps).

- **Компаративний аналіз:** Порівняння вітчизняних управлінських практик із західними моделями.

5. Прикладна спрямованість (Прагматизм)

Згідно з вимогами до спеціальності 073 «Менеджмент», будь-яке теоретичне положення має завершуватися **практичними рекомендаціями**. Технологія передбачає, що наукові висновки повинні бути трансформовані у:

- Алгоритми прийняття рішень.
- Методики оцінки ефективності.
- Моделі організаційних структур.

6. Нормативно-правове та етичне підґрунтя

Важливою частиною теорії є дотримання стандартів **академічної доброчесності** та вимог МОН України (або відповідних національних органів у 2026 році) щодо оформлення та процедури захисту (PhD-стандарти).

Висновок: Технологія роботи над дисертацією в менеджменті — це інтелектуальний алгоритм перетворення емпіричних спостережень у науково обґрунтоване знання, що має цінність як для науки, так і для реального сектору економіки. Тільки дотримання чіткої методологічної послідовності дозволяє аспіранту вийти на рівень наукової новизни, а не просто опису існуючих процесів.

Питання до обговорення

1. Вибір мети, теми і назви, визначення наукового завдання та проблеми дисертаційного дослідження.
2. Постановка задач дослідження.
3. Визначення об'єкту, предмету дослідження.
4. Складання плану дисертації.
5. Робота над першим розділом – аналіз досліджуваної теми. Робота над основними розділами.
6. Формулювання висновків.

Практичне завдання:

Мета: Опанувати алгоритм початкового етапу наукового дослідження, навчитися формулювати ключові параметри дисертації та будувати логічну схему роботи.

Частина 1. Обґрунтування актуальності та вибір об'єкта (Письмово)

1. Формулювання теми: Запропонуйте назву дисертації, яка містить об'єкт дослідження та відображає управлінський аспект (наприклад: *"Цифрова трансформація системи управління персоналом на підприємствах ритейлу"*).
2. Проблема vs. Завдання: Опишіть у 2–3 реченнях реальне управлінське протиріччя (проблему) у сучасній економіці, яке ви плануєте вирішити.

3. Об'єкт та предмет:

1. Визначте об'єкт (процес або явище, що створює проблемну ситуацію).
2. Визначте предмет (конкретні аспекти, методи, інструменти менеджменту, які будуть досліджуватися в межах об'єкта).

Частина 2. Робота з бібліографією та науковим ландшафтом

1. Пошук джерел: Використовуючи бази Google Scholar, Scopus або Web of Science, знайдіть 5 ключових публікацій за останні 3–5 років (2021–2026 рр.) за вашою темою.

2. Аналіз ступеня розробленості: Складіть коротку аналітичну довідку (до 1 сторінки): що вже досліджено колегами, а які питання менеджменту залишаються дискусійними або невирішеними.

Частина 3. Проектування структури (Побудова Mind Map)

Створіть графічну схему (або розгорнутий план) дисертації, що включає:

- Розділ 1: Теоретико-методологічні основи (визначення категорій, еволюція теорій менеджменту).
- Розділ 2: Аналіз сучасного стану та тенденцій об'єкта дослідження (діагностика управлінських процесів).
- Розділ 3: Напрями вдосконалення/стратегії/моделі (ваша авторська пропозиція: методика, алгоритм, інструментарій).

Частина 4. Тайм-менеджмент дослідника

Розробіть індивідуальний графік підготовки дисертації на перший рік навчання (поквартально), вказавши дедлайни для:

- Підготовки оглядової статті.
- Учасі у 2 наукових конференціях.
- Написання першого розділу.
- Збору емпіричних даних (звіти підприємств, опитування тощо).

Критерії оцінювання:

- Наукова новизна: Чи не дублює назва вже захищені роботи?
- Логічність: Чи відповідає предмет дослідження визначеній темі?
- Джерельна база: Використання актуальних іноземних джерел.

- Обґрунтованість: Чи чітко виділена практична проблема менеджменту, яку розв'язуватиме аспірант.

Запитання для контролю знань

1. *Охарактеризуйте вибір мети, теми і назви, визначення наукового завдання та проблеми дисертаційного дослідження.*
2. *Назвіть послідовність постановки задач дослідження.*
3. *Що розуміють під об'єктом та предметом дослідження?*
4. *Обґрунтуйте особливості складання плану дисертації.*
5. *Проаналізуйте роботу над першим розділом.*
6. *Проаналізуйте роботу над основними розділами.*
7. *В чому полягають особливості формулювання висновків.*

ТЕМА 2. НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО НАПИСАННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕНЕДЖМЕНТ»

Теоретична частина

1. Поняття науково-методичного підходу в менеджменті

Науково-методичний підхід — це теоретична основа (платформа), яка визначає кут зору дослідника на проблему та задає вектор вибору конкретних методів. У менеджменті підходи класифікують за рівнем узагальнення:

- Загальнонаукові: системний, логічний, історичний.
- Спеціальні (управлінські): функціональний, поведінковий, ситуаційний, ресурсний, стейкхолдерський (теорія зацікавлених сторін).

2. Ключові парадигми сучасних досліджень (2026)

Сучасна методологія PhD-досліджень базується на таких концепціях:

- Ресурсна теорія (RBV): фокус на унікальних компетенціях та активах організації як джерелі конкурентних переваг.

- Сталий розвиток (ESG-менеджмент): врахування екологічних, соціальних та управлінських чинників у методології прийняття рішень.

- Цифрова парадигма: використання методів Big Data, штучного інтелекту та мережевих структур як об'єктів та методів аналізу.

3. Класифікація наукових методів у дисертації

Методологія дисертації — це не просто перелік методів, а їх логічна система:

- Теоретичні методи: індукція та дедукція (для формування гіпотез), абстрагування (для визначення категорій), ідеалізація та моделювання (для створення нових управлінських структур).

- Емпіричні методи: спостереження, опитування, експертні оцінки, експеримент (тестування управлінських інновацій у пілотних групах).

- Методи обробки даних: кореляційно-регресійний аналіз, кластерний аналіз, факторний аналіз, метод SWOT та PESTEL, таксономічний аналіз (для оцінки рівнів розвитку).

4. Взаємозв'язок «Теорія – Гіпотеза – Метод»

Теоретичне обґрунтування вимагає чіткої вертикалі дослідження:

1. Теорія: Обирається існуюча школа (наприклад, теорія людського капіталу).

2. Гіпотеза: Припускається новий зв'язок (наприклад, "Гейміфікація навчання підвищує продуктивність праці на 15%").

3. Методика: Обираються інструменти для перевірки (анкетування, t-тест Стьюдента для порівняння груп).

5. Наукова новизна та її методичне забезпечення

Теоретична частина наголошує, що новизна в менеджменті може бути отримана трьома шляхами:

- Вперше отримано: розробка авторського методу чи моделі.
- Удосконалено: адаптація існуючих підходів до нових умов (наприклад, до умов поствоєнного відновлення чи цифрової економіки).

- Дістало подальший розвиток: розширення меж застосування відомих теорій.

6. Валідність та об'єктивність результатів

Методологія 2026 року вимагає високого рівня валідності — відповідності методів об'єкту дослідження. Це означає, що висновки про ефективність управління не можуть базуватися лише на суб'єктивній думці автора, а мають бути підтверджені репрезентативною вибіркою та статистичною значущістю.

Методологічне обґрунтування є "дорожньою картою" дисертанта. Без чітко обраного наукового підходу робота перетворюється на описовий реферат. Тільки системне застосування методів дозволяє перетворити управлінську ідею на науково обґрунтоване рішення, яке відповідає стандартам ступеня PhD.

Питання до обговорення

1. Наукове вивчення як основна форма наукової роботи.
2. Загальна схема наукового дослідження.
3. Організація творчої діяльності.
4. Робота над статтями та доповідями.

Практичне завдання 1. Науково-методичні підходи до написання дисертаційної роботи

Мета: Сформулювати методологічний фундамент дослідження, визначити ключовий науковий підхід та підібрати адекватні методи збору й обробки даних.

Частина 1. Вибір базового наукового підходу (Методологічне позиціонування)

У менеджменті результати дослідження залежать від обраної «призми» сприйняття. Оберіть один або комбінацію підходів для вашої теми та обґрунтуйте цей вибір (обсяг — 1 сторінка):

1. **Системний підхід:** Як ви розглядаєте організацію як систему взаємопов'язаних елементів?

2. **Процесний підхід:** Як ви досліджуєте менеджмент як сукупність безперервних функцій (планування, організація, мотивація, контроль)?

3. **Ситуаційний підхід:** Які зовнішні та внутрішні чинники визначають зміну управлінських рішень у вашому дослідженні?

4. **Інституційний підхід:** Як норми, правила та державні інститути впливають на об'єкт вашого дослідження?

Частина 2. Формування методичного інструментарію (Матриця методів)

Заповніть таблицю, в якій кожному конкретному завданню вашої дисертації відповідає певний науковий метод.

Завдання дослідження	Науковий метод	Очікуваний результат
<i>Приклад: Аналіз динаміки прибутковості підприємств галузі</i>	<i>Економіко-статистичний аналіз, трендовий аналіз</i>	<i>Виявлення закономірностей та циклічності розвитку</i>
Уточнення понятійного апарату (термінології)		
Оцінка ефективності існуючої системи управління		
Розробка моделі/стратегії вдосконалення		
Обґрунтування прогностичних показників		

Частина 3. Проектування дизайну емпіричного дослідження

Опишіть методику збору первинної інформації для вашої роботи, яка актуальна станом на 2026 рік:

1. **Вибір об'єктів:** Які саме підприємства/організації будуть базою дослідження?

2. **Інструментарій:** Що ви використаєте? (наприклад: анкетування в Google Forms, глибинні інтерв'ю з топменеджерами, аналіз фінансової звітності з бази YouControl або Opendatabot).

3. **Валідність:** Як ви забезпечите репрезентативність даних?

Частина 4. Робота з гіпотезами

Сформулюйте **одну основну** та **дві робочі гіпотези** вашого дослідження.

- *Наприклад: «Впровадження гнучких (Agile) методів управління проєктами підвищує адаптивність IT-компанії до кризових явищ на 20-25%».*

- Вкажіть, за допомогою якого статистичного або логічного методу ви плануєте підтвердити або спростувати ці гіпотези.

Контрольні запитання для самоперевірки:

- Чи відповідають обрані методи об'єкту та предмету дослідження?
- Чи забезпечує обрана методологія отримання результатів, що мають **наукову новизну**?
- Чи корелюють методи дослідження з вимогами до ступеня доктора філософії (PhD) у галузі менеджменту?

Рекомендована література та ресурси:

- Ознайомтеся з вимогами Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) щодо акредитації програм PhD.
- Вивчіть методологічні розділи у дисертаціях вашого профілю на ресурсі Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Запитання для контролю знань

1. *Охарактеризуйте науково-методичні підходи до написання дисертаційної роботи.*

2. *Проаналізуйте методи емпіричного дослідження; методи,*

використовувані на емпіричному та теоретичному рівнях; методи теоретичного дослідження.

- 3. Що розуміють під об'єктом та предметом дослідження?*
- 4. Обґрунтуйте весь хід наукового дослідження.*
- 5. В чому полягають особливості організації творчої діяльності?*
- 6. Проаналізуйте роботу над статтями та доповідями.*

ТЕМА 3. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ

Теоретична частина

Оформлення дисертації — це не лише технічна формальність, а показник наукової культури та професійної придатності дослідника. У 2026 році вимоги до оформлення базуються на трьох стовпах:

1. Структурна цілісність (Архітектура PhD-роботи)

Дисертація з менеджменту повинна мати чітку логічну послідовність:

- Титульна сторінка та Анотація: Анотація (українською та англійською мовами) тепер є ключовим документом для пошукових систем та міжнародних баз.

- Вступ: Має містити чітко виділені елементи (актуальність, об'єкт, предмет, методи, новизна, практичне значення).

- Основна частина: Зазвичай 3 розділи, кожен з яких завершується короткими висновками.

- Висновки: Мають відповідати поставленим у вступі завданням.

2. Стандартизація та уніфікація

Станом на 2026 рік в Україні діють вимоги, що гармонізовані з європейським дослідницьким простором:

- ДСТУ 3008:2015: Визначає загальні правила підготовки звітів у сфері науки і техніки.

- Стилi цитування: Поряд з національним стандартом (ДСТУ 8302:2015), заклади вищої освіти часто дозволяють використання міжнародних стилів

(APA, Harvard, Chicago), що полегшує інтеграцію українських менеджмент-досліджень у світову науку.

3. Цифрова ідентифікація та верифікація

Важливою частиною теоретичної підготовки є розуміння цифрових атрибутів:

- DOI (Digital Object Identifier): Наявність DOI для джерел у списку літератури є обов'язковою для підтвердження їхньої валідності.
- ORCID: Кожен аспірант повинен мати цифровий ідентифікатор автора, який пов'язується з його публікаціями та текстом дисертації.

4. Академічна доброчесність як етичний стандарт

Теоретичне підґрунтя оформлення включає правові аспекти авторського права. Неправильне оформлення цитати або відсутність посилання на власні попередні публікації (самоплагіат) розглядається як порушення академічної етики, що може призвести до скасування рішення про присудження ступеня.

5. Візуалізація даних у менеджменті

Оскільки менеджмент — це прикладна дисципліна, особлива увага приділяється оформленню ілюстративного матеріалу. Рисунки та таблиці повинні бути автономними (зрозумілими без читання основного тексту) та містити аналітичну складову, а не просто констатувати факти.

Корисні ресурси для виконання:

- Вебсайт НАЗЯВО (розділ щодо PhD-дисертацій).
- Автоматизовані сервіси оформлення

посилань: Grafiati або Citethisforme.

Питання до обговорення

1. Вимоги до змісту дисертації.
2. Загальні вимоги до оформлення дисертації.
3. Подання текстового матеріалу.
4. Вимоги до оформлення дисертації.
5. Подання таблиць.

6. Загальні правила подання формул.
7. Вимоги до оформлення дисертації.

Практичне завдання:

Мета: Опанувати стандарти технічного оформлення наукового тексту, посилань та бібліографії, а також навчитися структурувати дисертацію згідно з чинними вимогами МОН України та НАЗЯВО.

Частина 1. Технічне редагування фрагмента тексту

Вам надано «сирий» текст (фрагмент вступу або підрозділу). Приведіть його у відповідність до стандартів (ДСТУ 3008:2015 та вимоги 2026 року):

1. **Параметри сторінки:** Встановіть поля (ліве — 30 мм, праве — 10 мм, верхнє та нижнє — 20 мм), шрифт (Times New Roman, 14 пт) та інтервал (1,5).
2. **Рубрикація:** Оформіть заголовки розділів та підрозділів (нумерація, вирівнювання, відступи).
3. **Таблиці та рисунки:** Оформіть один статистичний показник у вигляді таблиці, а інший — у вигляді діаграми. Додайте назви, нумерацію та обов'язкове **посилання на джерело** під об'єктом.

Частина 2. Робота з бібліографією (Менеджмент посилань)

1. **Оформлення джерел:** Оформіть 3 різні типи джерел згідно зі стандартом ДСТУ 8302:2015 або стилем APA (за вибором ради):
 1. Монографія одного автора.
 2. Стаття у журналі, що індексується у Scopus/Web of Science (з обов'язковим зазначенням **DOI**).
 3. Електронний ресурс (наприклад, звіт Світового банку 2025-2026 рр.).
2. **Цитування:** Напишіть абзац тексту, використавши два види цитування: пряме (у лапках) та парафраз (переказ своїми словами) з відповідними номерами у квадратних дужках.

Частина 3. Перевірка на плагіат (Академічна доброчесність)

Завантажте підготовлений вами фрагмент тексту (3–5 сторінок) у систему перевірки (наприклад, StrikePlagiarism або Unicheck).

- Проаналізуйте звіт подібності.
- Якщо відсоток збігів перевищує допустиму норму (зазвичай >15-20%), проведіть рерайт фрагментів та обґрунтуйте правомірність використання цитат.

Запитання для контролю знань

- 1. На підставі яких нормативних документів розроблені основні положення щодо підготовки та оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії?*
- 2. За якими формами навчання здійснюється підготовка дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії?*
- 3. Яка найменша кількість наукових публікацій повинна бути опублікована здобувачем?*
- 4. Які основні структурні елементи повинна мати дисертація?*
- 5. Які дані вказуються в анотації?*
- 6. Які складові вступу дисертації?*
- 7. Скільки авторських аркушів має містити обсяг основного тексту дисертації?*

ТЕМА 4. ОПУБЛІКУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретична частина

Публікація результатів — це не просто виконання формальної норми, а процес інтеграції дослідника у світову наукову спільноту (Scientific Communication).

1. Нормативні вимоги до публікацій (2026)

Згідно з актуальними вимогами PhD-програм, результати дисертації мають бути висвітлені у:

- Статтях у фахових виданнях категорії «Б» (Україна).
- Статтях у виданнях, що індексуються в базах Scopus та Web of Science (обов'язково для захисту ступеня доктора філософії).
- Матеріалах конференцій (апробація результатів).

2. Стандарт IMRAD: Мова міжнародної науки

Більшість високоімпактних журналів з менеджменту вимагають структурування тексту за моделлю IMRAD (*Introduction, Methods, Results, and Discussion*). Це забезпечує:

- Прозорість методології (інші вчені мають змогу відтворити ваш експеримент).
- Чіткий поділ між власними результатами та їх інтерпретацією.

3. Етика публікацій та боротьба з «сміттєвою наукою»

Важливим аспектом є розрізнення доброчесних журналів та «хижацьких» видань (*predatory journals*), які публікують будь-що за гроші без рецензування. Теоретична база включає знання про:

- Peer Review: Процес подвійного сліпого рецензування як гарант якості.
- Impact Factor (IF): Показник впливовості видання.
- Плагіат та самоплагіат: Неприпустимість повторного використання власних текстів без посилань.

4. Цифрова видимість та індексація

У 2026 році науковий результат не існує поза цифровим простором. Теоретичне обґрунтування підкреслює роль метаданих:

- Ключові слова та Abstract: Слугують для SEO-оптимізації наукової праці.
- Altmetrics: Альтернативні метрики (згадування в медіа, соціальних мережах, посилання у звітах урядових організацій), які стають важливими для менеджмент-досліджень.

5. Апробація як етап верифікації

Конференції розглядаються не як місце збору сертифікатів, а як механізм зворотного зв'язку. У менеджменті це критично важливо для

перевірки практичної придатності запропонованих моделей перед їх фіксацією у фінальному тексті дисертації.

Питання до обговорення

1. Основні вимоги до опублікування результатів досліджень.
2. Структура наукових праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації.
3. Вимоги до написання монографій та наукових статей.
4. Апробація та впровадження результатів дисертації.

Практичне завдання:

Мета: Навчитися обирати релевантні наукові видання, перевіряти їхню репутацію та готувати рукописи згідно з міжнародними стандартами IMRAD.

Частина 1. Стратегія публікацій та вибір журналів

1. **Пошук видань:** Використовуючи бази Scopus або Web of Science, знайдіть 3 іноземні журнали за профілем вашої дисертації (наприклад, "Journal of Management", "Sustainability", "Management Science").
2. **Перевірка на «хижацтво»:** Перевірте обрані журнали за допомогою сервісу Beall's List або перевірте їхній кuartиль (Q1-Q4) на SJR (Scimago Journal Rank). Переконайтеся, що видання не перебуває у «зоні ризику» (discontinued).
3. **Порівняльний аналіз:** Складіть таблицю для 3-х обраних журналів:
 1. Періодичність виходу.
 2. Вартість публікації (APC - Article Processing Charge) або наявність моделі Open Access.
 3. Середній час від подання до публікації (за даними сайту журналу).

Частина 2. Робота над структурою статті (IMRAD)

Складіть розширений план-проспект вашої майбутньої наукової статті за схемою:

• **Introduction (Вступ):** Яка наукова ніша у сфері менеджменту залишилася незаповненою?

• **Methods (Методи):** Який інструментарій (кількісний чи якісний) ви використали?

• **Results (Результати):** Опишіть один ключовий графік або таблицю, що будуть у статті.

• **Discussion (Обговорення):** Як ваші дані корелюють з теоріями провідних вчених світу?

Частина 3. Цифровий профіль вченого

1. Створіть або оновіть свій профіль у ORCID.
2. Додайте посилання на свій профіль у Google Scholar.
3. Сформууйте перелік ключових слів (5-7 слів) англійською мовою, за якими ваша стаття буде найкраще індексуватися пошуковими алгоритмами.

Запитання для контролю знань

1. *Яка кількість статей має бути опублікована здобувачем з наукового напрямку?*
2. *Яка повинна бути кількість патентів на винахід, що пройшли кваліфікаційну експертизу?*
3. *За дотриманням яких умов зараховуються наукові публікації за темою дисертації?*
4. *Які наукові публікації не зараховуються за темою дисертації?*
5. *На кого покладається зарахування статей, опублікованих у наукових періодичних виданнях інших держав з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача?*
6. *Хто несе відповідальність за відповідність змісту публікацій та конкретного особистого внеску здобувача результатам дисертації?*

ТЕМА 5. ПОПЕРЕДНІЙ РОЗГЛЯД ДИСЕРТАЦІЇ ТА ПОРЯДОК ЇЇ ЗАХИСТУ

Теоретична частина

Процедура захисту дисертації у 2026 році регламентується принципами відкритості, прозорості та персональної відповідальності членів ради.

1. Фаховий семінар як фільтр якості

Попередній розгляд (передзахист) проводиться на кафедрі або у межах наукового підрозділу. Його головна функція — апробація результатів та перевірка готовності тексту. На цьому етапі встановлюється:

- Чи вирішено у роботі конкретне завдання для менеджменту?
- Чи достатньою є публікаційна база здобувача?

2. Інститут разових спеціалізованих вчених рад

Станом на 2026 рік в Україні діє система разових рад, що створюються під конкретну дисертацію.

- Склад ради: 5 осіб (голова, 2 рецензенти, 2 опоненти).
- Вимоги до ради: Усі члени ради повинні мати наукові праці за тематикою дослідження здобувача, опубліковані за останні кілька років.

3. Електронний документообіг та публічність

Захист у 2026 році передбачає повну цифровізацію:

- Оприлюднення: Текст дисертації, відгуки та рецензії завантажуються на офіційний сайт закладу за 10–15 днів до захисту.
- Відеофіксація: Процедура захисту транслюється в режимі реального часу та записується для зберігання у цифровому репозитарії НАЗЯВО.

4. Процедура захисту (Наукова дискусія)

Захист — це не просто читання доповіді, а дискусія. Ключові етапи:

1. Доповідь здобувача.
2. Відповіді на запитання членів ради та присутніх.
3. Виступи опонентів (критичний аналіз роботи).
4. Відповіді на зауваження опонентів.

5. Таємне або відкрите електронне голосування.

5. Академічна доброчесність на фінальному етапі

Якщо після захисту або під час розгляду в МОН буде виявлено плагіат, відповідальність несе не тільки здобувач, а й науковий керівник та всі члени ради. Це стимулює надзвичайно ретельний підхід до експертизи на етапі попереднього розгляду.

Питання до обговорення

1. Попередня експертиза дисертації та подання документів до Разової спеціалізованої вченої ради.

2. Опонування дисертації.

3. Процедура захисту дисертаційного дослідження.

4. Оформлення документів.

Практичне завдання:

Мета: Змодельовати процедуру проходження експертизи дисертації та підготувати пакет документів для разової спеціалізованої вченої ради.

Частина 1. Підготовка до фахового семінару («Передзахист»)

1. Проєкт висновку: Складіть проєкт Висновку наукового керівника (або висновку про наукову новизну). У ньому мають бути чітко прописані:

- Особистий внесок здобувача.
- Відсутність академічного плагіату.
- Відповідність дисертації паспорту спеціальності 073

«Менеджмент».

2. Доповідь (Тези): Напишіть текст виступу на 7-10 хвилин.

Структура: Проблема Об'єкт/Предмет Гіпотеза Ключові результати Практичне впровадження.

Частина 2. Формування пропозицій щодо складу ради

На основі вашої теми дисертації (наприклад, "Управління ризиками логістичних систем"):

1. Запропонуйте кандидатури двох опонентів — визнаних фахівців у цій галузі, які мають публікації за вашою тематикою за останні 3 роки.

2. Запропонуйте кандидатури двох рецензентів з вашого закладу вищої освіти.

3. Перевірте через Scopus або Google Scholar, чи мають ці вчені публікації, що відповідають профілю ради.

Частина 3. Симуляція відповідей на запитання

Уявіть, що під час захисту вам поставили запитання: «Який конкретно економічний або управлінський ефект отримає підприємство від впровадження вашої моделі?».

- Сформулюйте лаконічну відповідь (до 1 хвилини), використовуючи цифри та конкретні управлінські категорії.

Запитання для контролю знань

1. *Хто присуджує наукові ступені доктора філософії?*
2. *Головою спеціалізованої вченої ради призначають?*
3. *Які документи подає здобувач наукового ступеня до спеціалізованої вченої ради?*
4. *Хто не може бути офіційними опонентом ?*
5. *Яку кількість захистів може проводити спеціалізована вчена рада на рік?*
6. *За якою процедурою проводиться засідання спеціалізованої вченої ради для захисту дисертації?*
7. *Протягом скількох днів спеціалізована рада оформлює рішення щодо присудження ступеня доктора філософії?*
8. *За рахунок коштів яких осіб здійснюється відшкодування витрат на виготовлення бланків диплома доктора філософії?*

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Рекомендована література основна:

1. Кирильчук А., Наконечний Ю. Методологія та організація досліджень в науках про Землю : навч. посібник. Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. 496 с.
2. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посібник/ Крохмальний Р. та інші. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 464 с.
3. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Львів: ВЦ ЛНУ ім.Івана Франка, 2020. 226 с.
4. Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях): навч. посіб. Суми: СНАУ, 2020. 220 с.
5. Кирильчук А., Наконечний Ю. Методологія та організація досліджень в науках про Землю : навч. посібник. Львів: ВЦ ЛНУ ім. Івана Франка, 2021. 496 с.
6. Основи наукових досліджень: навч.-метод. посібник/ Крохмальний Р. та інші. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 464 с.
7. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Львів: ВЦ ЛНУ ім.Івана Франка, 2020. 226 с.
8. Дутко О.М., Лебідь І.Ю. Методика наукових досліджень : Навчально-методичний посібник [видання друге, доповнене та перероблене]. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2023. 160 с.
9. Організація наукових досліджень у сфері менеджменту та безпеки організації : підручник / В. Бліхар та ін. Хмельницький: Вид-во ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2022. 443 с.
10. Бірта Г.О., Бургу Ю. Г., Флока Л. В., Горячова О. О. Методологія і організація наукових досліджень. Навчальний посібник, 2020. 160с.
11. Методологія та прикладні техніки досліджень в менеджменті: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-

наукової програми «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р. Дунська, КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 113с.

Рекомендована література допоміжна

12.Дутко О.М., Лебідь І.Ю. Методика наукових досліджень : Навчально-методичний посібник [видання друге, доповнене та перероблене]. Кам'янець-Подільський : Видавець Ковальчук О.В, 2023. 160 с.

13.Організація наукових досліджень у сфері менеджменту та безпеки організації : підручник / В. Бліхар та ін. Хмельницький: Вид-во ХУУП імені Леоніда Юзькова, 2022. 443 с.

14.Бірта Г.О., Бургу Ю. Г., Флока Л. В., Горячова О. О. Методологія і організація наукових досліджень. Навчальний посібник, 2020. 160с.

15.Методологія та прикладні техніки досліджень в менеджменті: конспект лекцій [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, спеціальності 073 «Менеджмент», освітньо-наукової програми «Менеджмент» / КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.: А. Р. Дунська, КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 113 с.

16. Karpenko Y., Chykurkova A., Matveyeva M., Hridin O., Nakonechna K. Formation of the enterprise strategy based on the industry life cycle. *Independent Journal of Management & Production*. v. 12, n. 3, Special Edition ISE, S&P -May 2021. p. 262-280. <http://www.ijmp.jor.br/index.php/ijmp/article/view/1537>

17. Simanavicius A., Kisielius E, Kharchevnikova L, Svorobovych L, Chykurkova A. Peculiarities of social business concept. *Independent Journal of Management & Production*. 2021. N. 12(6). P. S660-S676 DOI: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v12i6.1757>

18. Markina, I., Somych, N., Shkilniak, M., Chykurkova, A., Lopushynska, O. Managing resource-saving development of agri-food enterprises in the context of food security and sustainability: strategic aspects. *Central European Management*

<https://journals.kozminski.edu.pl/pub/6356>

19. Chykurkova A., Pokotylska N, Dobrovolska, E., Chornobai L., Patsarniuk O. Marketing monitoring as a tool for assessing the competitiveness of food industry enterprises in the agro-industrial complex. *Ekonomika APK*, 32(1), 47-58. <https://eapk.com.ua/en/journals/tom-32-1-2025/marketingovy-monitoring-yak-instrument-otsinki-konkurentospromozhnosti-pidpriyemstv-kharchovoyi-promislovosti-v-agropromislovomu-kompleksi>

20. Чикуркова А.Д., Юр'єв В.В. Теоретичні аспекти розвитку диверсифікації діяльності сільськогосподарських підприємств *Агросвіт*. 2021. №21. С. 80-86 http://www.agrosvit.info/pdf/21-22_2021/12.pdf

21. Чикуркова А.Д., Ковалишин О.С. Сучасні тенденції стратегічного управління конкурентоспроможністю сільськогосподарських підприємств. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2021. Вип. 35. С. 39-47. [file:///E:/Downloads/256622-Article%20Text-590637-1-10-20220512%20\(4\).pdf](file:///E:/Downloads/256622-Article%20Text-590637-1-10-20220512%20(4).pdf)

22. Чикуркова А.Д., Фурман Д.Г. Оцінка соціально-демографічних чинників і тенденцій формування персоналу підприємств. *Агросвіт*. 2023. №2. С. 24-32 <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/issue/view/57/46>

23. Чикуркова А.Д., Фурман Д.Г. Науково-практичні аспекти управління персоналом підприємств: проблеми, тенденції і перспективи вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. №3. 2023. С. 10-18 <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1049/1059>

24. Чикуркова А.Д., Добровольська Е.В. Забезпечення управління ефективністю функціонування м'ясопереробного підприємства. *Подільський вісник: сільське господарство, техніка, економіка*. 2023. Випуск 1 (38). С. 166-172

https://journals.pdu.khmelnitskiy.ua/index.php/podilian_bulletin/issue/view/20/9

25. Чикуркова А.Д., Дідух С.В. Моделі корпоративного управління: порівняльний аналіз моделей управління акціонерними товариствами та їх

вплив на ефективність. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 83. 2023. С. 28-34 http://bses.in.ua/journals/2023/83_2023/7.pdf

26. Чикуркова А.Д., Лепейко Т.І., Федірець О.В. Адаптивна модель стратегічного менеджменту підприємства в умовах управління змінами. *Агросвіт*. 2024. №16. - С. 10-15 <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/4328>

27. Чикуркова А.Д., Харченко Б.С. Реалізація конкурентних стратегій на засадах бенчмаркінгового підходу в управлінні економічним розвитком підприємств. *Ефективна економіка*. 2024. №8. <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/4440/4475>

28. Чикуркова А.Д., Гнидюк В.С., Равлюк І.В. Напрями стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств. *Агросвіт*. 2024. №21. С. 43-51 <https://nayka.com.ua/index.php/agrosvit/issue/view/180/135>

29. Чикуркова А., Федірець О., Покотильська Н., Барановська, О. Інноваційні підходи до ідентифікації та оцінки ризиків в управлінні організаційними проєктами. *Вчені записки Університету «КРОК»*, 2025. №(2(78)). С. 225–237. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2025-78-225-237>

30. Чикуркова А.Д., Федірець О., Покотильська Н., Тютюнник В. Застосування сценарного планування для підвищення ефективності стратегічного управління в умовах невизначеності. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. № 5 (287). С. 390-402.

31. Чикуркова А., Покотильська Н. Коваленко С., Циган Р. Сепарування сучасних наукових методів управлінських досліджень в системі розвитку лідерського і креативного потенціалів здобувачів вищої освіти. *Актуальні проблеми економіки*. 2025. №7(289). С. 206-217.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

12. Нормативно-правова база <https://pdatu.edu.ua/images/naukova-miznarodna-diyalnist/aspirantura/np-baza.pdf>

13. Стандарт вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень, галузь знань 07 Управління і адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент (далі – Стандарт). Стандарт затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.12.2021 р. № 1436.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/12/24/073-Menedzhment.Dok.filos.02.06.2022.pdf>
14. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua>
15. Спеціалізована система пошуку наукової інформації
<http://www.scirus.com/srsapp>
16. Верховна Рада України – www.rada.gov.ua
17. Кабінет Міністрів України – www.kmu.gov.ua
18. Державна служба статистики України – <https://www.ukrstat.gov.ua>
19. Інтернет-портал для управлінців – www.management.com.ua
20. Інтернет-портал з проблем менеджменту – www.12manage.com
21. Google - найбільша світова пошукова система (Українська частина)
<http://www.google.com.ua/>
22. Google Scholar - пошук наукової інформації системою Google
<http://scholar.google.com/>
23. Електронні навчальні онлайн-курси на платформі
<https://prometheus.org.ua>
24. Науково-навчальний центр компанії «Наукові Публікації». Вебінари.
<https://spubl.com.ua/uk/webinars>
25. Громадська організація «Міжнародна фундація науковців і освітян». Заходи. <https://iesfukr.com.ua/uk> <https://iesfukr.com.ua/uk/events>
26. Платформи для вдосконалення навичок і саморозвитку
<https://mon.gov.ua/news/platformi-dlya-vdoskonalennya-navichok-i-samorozvitku>

ГЛОСАРІЙ

I. Категоріальний апарат дослідження

- **Актуальність теми** — обґрунтування необхідності дослідження даної проблеми для розвитку теорії менеджменту та розв'язання практичних завдань сучасного бізнесу.

- **Гіпотеза наукова** — науково обґрунтоване припущення, що потребує перевірки; висувається для пояснення зв'язків між управлінськими явищами.

- **Об'єкт дослідження** — процес або явище в системі менеджменту (наприклад, система мотивації, стратегічний розвиток галузі), що створює проблемну ситуацію.

- **Предмет дослідження** — конкретні властивості, методи, механізми чи інструменти управління, які вивчаються в межах об'єкта (те, що безпосередньо розробляє аспірант).

- **Мета дослідження** — очікуваний кінцевий результат, спрямований на розв'язання наукової проблеми за допомогою конкретних методів менеджменту.

- **Наукова проблема** — усвідомлене супереччя між наявним станом системи управління та об'єктивною потребою в нових знаннях чи методах для її покращення.

II. Методологія та методи (Методичний інструментарій)

- **Валідність** — ступінь відповідності методів дослідження поставленим завданням, що гарантує достовірність отриманих результатів.

- **Дедукція** — метод переходу від загальних законів менеджменту до часткових висновків щодо конкретного підприємства.

- **Індукція** — метод узагальнення, за якого на основі аналізу діяльності окремих фірм формулюються загальні закономірності ринку.

- **Контент-аналіз** — метод кількісного та якісного аналізу змісту документів (статутів, стратегій, річних звітів компаній).

- **Методологічний підхід** — теоретична база, що визначає стратегію дослідження (системний, ситуаційний, інституційний, стейкхолдерський підходи).

- **Моделювання** — побудова логічної або математичної схеми управлінського процесу для вивчення його поведінки за різних умов.

III. Академічна доброчесність та публікації

- **Академічна доброчесність** — сукупність етичних принципів та правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу (відмова від плагіату, фальсифікації, фабрикації).

- **Імпакт-фактор (Impact Factor)** — показник цитованості наукового журналу, що визначає його впливовість у світовій спільноті.

- **Індекс Гірша (h-index)** — кількісний показник продуктивності вченого, що базується на кількості його публікацій та їх цитувань.

- **Квартиль (Q1, Q2, Q3, Q4)** — категорія наукового журналу, що визначає його авторитетність у базах Scopus/Web of Science (Q1 — найвищий).

- **Плагіат** — оприлюднення чужих результатів чи ідей під іменем власного автора без належного посилання.

- **DOI (Digital Object Identifier)** — унікальний ідентифікатор цифрового об'єкта (статті, книги), що забезпечує стале посилання на нього в мережі Інтернет.

IV. Організація захисту (PhD-процедура)

- **Апробація** — оприлюднення та критична оцінка результатів дослідження на наукових конференціях, семінарах чи форумах.

- **Доктор філософії (PhD)** — перший освітньо-науковий ступінь, що здобувається на основі магістра і передбачає захист дисертації.

- **Наукова новизна** — нове знання, отримане автором вперше (нова методика, модель, алгоритм), що збагачує науку про менеджмент.

- **Опонент** — незалежний вчений, який здійснює критичну оцінку дисертації та готує відгук для спеціалізованої ради.

- **Разова спеціалізована вчена рада** — орган, створений для проведення одного захисту конкретного аспіранта, до складу якого входять 5 профільних фахівців.

- **Рецензент** — фахівець із закладу, де виконувалась робота, який проводить її попередню експертизу.

V. Сучасні концепції (Специфіка 2026 року)

- **ESG-менеджмент** — підхід до управління, що враховує екологічні, соціальні та управлінські чинники (часто стає об'єктом сучасних дисертацій).

- **Цифрова трансформація менеджменту** — процес переходу до управлінських моделей, що базуються на Big Data, штучному інтелекті та хмарних технологіях.

- **Research Gap (Наукова лакуна)** — виявлена вченим прогалина у чинних знаннях, на заповнення якої спрямована його дисертація.

Навчальне видання

Чикуркова Алла Дмитрівна

**МЕТОДИКА НАУКОВОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ (ЗА
СПЕЦІАЛЬНІСТЮ D3
«МЕНЕДЖМЕНТ») ТА ОРГАНІЗАЦІЯ
ПІДГОТОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ
РОБОТИ**

**Методичні вказівки для практичних (семінарських) занять
здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня освіти на базі
ОС магістр, ОКР спеціаліст за спеціальністю D3 "Менеджмент" Редактор
А.Д. Чикуркова**

Підписано до друку 2025 р. Формат 30 × 42/4.
Папір офсетний. Ризографія. Авт. арк. 56.
Обл.–вид. арк. 2,33. Ум.д.а. 2,33 Тираж 20 прим. Зам._____.

Підготовлено до друку та видруковано
у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет»
32300, Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 12